

NOVÁ KNIHA

Fenomén Velká kotlina 1: Flóra, vegetace, fauna

Leo Bureš: Fenomén Velká kotlina 1: Flóra, vegetace, fauna. Academia, Praha, 2022. 704 pp., ISBN 978-80-200-3214-0 (pevná vazba).

Na více než 700 stranách kvalitního křídového papíru letos vyšel první díl dlouho očekávané monografie o Velké kotlině z pera RNDr. Lea Bureše. Kniha nese název „Fenomén Velká kotlina“ a je zaměřena především na jedinečnost a význam tohoto nevelkého území. Obsahem prvního dílu je zejména souhrn a zhodnocení diverzity květeny, vegetace a živočišstva zaznamenaného v tomto slavném jesenickém karu od počátků jeho zkoumání. V několika kapitolách se však autor věnuje i historii výzkumů prováděných ve Velké kotlině jím i ostatními přírodovědci. Kniha je rozdělena do sedmi kapitol, součástí je obsáhlý souhrn dříve publikovaných děl zabývajících se problematikou Velké kotliny a CD s množstvím mapových příloh a fytoecologických tabulek. Na poslední straně je na tvrdším papíru vyobrazena vysoce detailní topografická mapa s místními názvy užívanými pro přesnou lokalizaci.

První, úvodní kapitola pojednává o vztahu autora k tomuto území, obsahuje seznam zkratk používaných ve zbytku knihy, stejně jako poděkování všem osobnostem, se kterými autor při výzkumech přírody Velké kotliny spolupracoval. Druhá kapitola navazuje historií přírodovědných výzkumů prováděných ve Velké kotlině od počátku 19. století až do současnosti, na kterých se autor v posledních padesáti letech velmi aktivně podílel. Abiotické poměry zkoumaného území a jejich vliv na utváření místní unikátní květeny a vegetace jsou nastíněny ve třetí kapitole, autor však slibuje tuto problematiku hlouběji rozpracovat v druhém díle monografie.

Hlavní část publikace zaujímá čtvrtá kapitola, která detailně dokumentuje květenu a vegetaci Velké kotliny, stejně jako její proměny v období posledních téměř dvou set let, zejména pak v posledních padesáti letech. Část kapitoly je věnovaná houbám, mechostům a lišejníkům. Hodná vyzdvižení je detailní a vysoce kvalitní fotodokumentace pocházející výhradně ze studovaného území. U všech taxonů, které kdy byly z Velké kotliny udávány, je uvedeno jejich současné rozšíření, u těch floristicky významnějších také jeho vývoj a osobní zkušenosti autora s dynamikou jejich výskytu; zmíněny jsou

rovněž taxony mylně udávané. Obdobně je koncipována i část pojednávající o rostlinných společenstvech, která je taktéž ilustrována množstvím vysoce kvalitních fotografií.

Výzkum vegetace Velké kotliny a jejich proměn je zaznamenán v páté a šesté kapitole. Hlavní trendy jsou u vybraných společenstev demonstrovány formou opakovaných fyto-cenologických snímků, jejichž kompletní soubor je součástí digitální přílohy. Obsáhlý soupis fyto-cenologických snímků je bezpochyby jedním z největších přínosů této publikace. Za velmi cenné považují historické fotografie, některé až z počátku 20. století, stejně jako historické ortofoto mapy, které přesvědčivě dokumentují změny místních biocenóz. Kratší souhrn týkající se živočichů a výzkumu jejich diverzity ve Velké kotlině je obsažen v poslední, sedmé kapitole knihy. Větší prostor je věnován nápadným skupinám bezobratlých, ale také ptákům a savcům, o nichž je z oblasti NPR Praděd a Velké kotliny větší množství údajů.

Jediný kar na Moravě a v českém Slezsku, přírodovědcům známý pod jménem Velká kotlina, je z mnoha úhlů pohledu územím vskutku fenomenálním, což první díl monografie Lea Bureše zaměřený na její biotu skvěle prezentuje. Kniha je psána bohatým a čtivým jazykem, autor se nebojí použít ani odborné termíny, které však spíše prohlubují zájem čtenáře, než že by od čtení knihy odrazovaly. Faktické a gramatické chyby jsou, jak by se dalo u takto rozsáhlé publikace očekávat, přítomny, nijak však nenarušují veskrze pozitivní dojem čtenáře. Nejvýznamnějším přínosem této knihy je bezpochyby komplexní pohled na problematiku vývoje přírody v tomto unikátním území, navíc obohacený o desítky let osobních zkušeností autora se studiem přírody a péčí o ni. Vysoce nadprůměrná je taktéž obrazová dokumentace, díky které budou čtenáři do této knihy často nahlížet nejen pro to, aby se něco dozvěděli, ale také aby se alespoň na chvíli přenesli myšlenkami na jedno z nejkrásnějších míst v české přírodě. První díl monografie o Velké kotlině je na českém území unikátním dílem, které by nemělo chybět v knihovně žádného odborníka, ale ani kohokoliv, kdo se zajímá o horskou přírodu nebo botaniku. Já sám budu s napětím očekávat vydání druhého dílu, který by se měl detailně zabývat abiotickými příčinami druhového bohatství Velké kotliny, a také její ochranou.

FRANTIŠEK LAMLA